

**การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2**
**Supervision operations within the Srithat group 2 of Udon Thani Primary
Educational Service Area Office 2**

อภิเชษฐ์ ปานภูมิ^{1*}, สุรศักดิ์ หลาบลามา², อมรทิพย์ เจริญผล³
Apichat Panpoom^{1*}, Surasak Labmala², Amornthip Charenohon³

^{1,2,3}หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2,3}Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani Campus

Corresponding author's e-mail: apichat202532@gmail.com^{1}, surasak@gmail.com², amornthipc@gmail.com³

Received: February 05, 2025

Revised: May 11, 2025

Accepted: May 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ google form วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ รองลงมา คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการนิเทศ และการวางแผนการนิเทศ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติการนิเทศ แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านปฏิบัติการนิเทศ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ผู้บริหารควรเตรียมเครื่องมือนิเทศโดยพัฒนาแบบสังเกตการสอน แบบประเมิน และแบบบันทึกต่าง ๆ ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และเน้นการทำงานเป็นรูปแบบ PDCA ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศการนิเทศที่เป็นมิตร ไม่กดดัน ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบตลอดปีการศึกษา และผู้บริหารควรนำระบบออนไลน์มาใช้ในการนิเทศและติดตามผล

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, นิเทศภายใน, แนวทางพัฒนา

Abstract

This research aimed to examine levels and development guidelines for internal supervision in the Sri That 2 School Group under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 2. The sample comprised 97 teachers. Research was conducted using a questionnaire with IOC values of 0.67-1.00 and a reliability coefficient of 0.81. Data collection using a Google form, achieving a 100% response rate from all participants. Statistical analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis techniques. Research findings that Overall, average internal supervision operations in educational institutions were at a high level, the creation of supervisory media and as the aspect with the highest mean, followed by the study of current conditions, problems, and supervision needs, and supervision planning. The aspect with the lowest mean was supervision implementation. The guidelines for developing internal supervision operations within educational institutions in terms of supervisory practices were school administrators should emphasize participation by providing opportunities for all relevant parties to participate in providing information. Administrators should prepare supervisory tools by developing teaching observation forms, evaluation forms, and various recording forms.

Keywords: supervision implementation, administrator, development guidelines

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมีเสถียรภาพท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ และมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาสังคม ตลอดจนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อย่างมีหลักการ ควบคู่กับพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี ในการเป็นพลเมืองยุคศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาที่ดีนั้นต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน ทุกวัย สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในบุคคลให้ได้รับการกระตุ้น และพัฒนา เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ว่าหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันจะนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการที่สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ (vision) “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะที่ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทพบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือ ผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง ซึ่งได้ศึกษาสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ การพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัยและทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 และนำผลการติดตาม ประเมินแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทการจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้ง การพัฒนาการศึกษา กับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาประกอบด้วยปัจจัยที่หลากหลาย องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “การนิเทศภายในสถานศึกษา” ซึ่งจะเป็นกลไกของการขึ้นนำให้ความช่วยเหลือ ควบคุมกำกับ ติดตาม ทำให้ การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องคิดทบทวนและแสวงหาแนวทางการพัฒนา โดยใช้การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นยุทธศาสตร์สำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียนและสถานศึกษา เพื่อบรรลุ เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาดังกล่าว โดยการเร่งพัฒนาระบบกลไกการกำกับติดตามและนิเทศ เพื่อพัฒนางาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพให้หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ ให้สามารถตอบสนองการดำเนินงานตามนโยบายในแต่ละเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงระบบการนิเทศในทุกระดับ ภายในสถานศึกษา ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกองค์กรตั้งแต่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค กลุ่มจังหวัดอำเภอ/เขต และตำบล/แขวง เพื่อความเป็นเอกภาพในการใช้ข้อมูลและการพัฒนางานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (อุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์ และอดุลย์ วังศรีคุณ, 2559) ดังนั้น การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาเป็นกระบวนการเชิงบริหารจัดการทางวิชาการด้านการจัดการศึกษา ที่มีขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษา การเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นฐานสำคัญเชิงบริหารที่เกิดจากความร่วมมือและยึดหลักความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตยของ บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกัน มีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามนโยบาย การจัดการศึกษาและหลักสูตรกำหนดไว้

จากการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 2 พบว่า ปัญหาหลายประการที่ทำให้ การนิเทศภายในไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ตระหนักว่าตนมีส่วนสำคัญที่จะผลักดัน ให้เกิดการ พัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้สึกว่าการนิเทศภายในเป็นงานประจำ จึงมอบให้เป็นงานของหัวหน้างานฝ่าย วิชาการ ครูวิชาการหรือ คณะกรรมการการนิเทศภายในรับผิดชอบดำเนินการแทน โดยไม่ได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ บุคลากร ส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศภายใน คิดว่าเป็นการไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนและไม่รู้ จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศภายในว่าเป็นไปเพื่อความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาบุคลากรทุกคน เนื่องจากเข้าใจว่า การนิเทศเป็น การไปตรวจสอบ จับผิด ประเมินวิพากษ์วิจารณ์ จึงไม่ให้ความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ นอกจากนี้ ผู้บริหารขาดความมั่นใจ

ในการนิเทศภายในโรงเรียน สื่อเครื่องมือ นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางกรนิเทศไม่ได้นำมาใช้เพื่อสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในอย่างแท้จริง การนิเทศภายในจะเป็นงานที่สถานศึกษาทุกสถานศึกษาพึงปฏิบัติ แต่ด้วยบริบทสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 การนิเทศภายในไม่ได้ดำเนินการเท่าที่ควร อีกทั้งผู้บริหารและครูยังไม่สามารถนำระบบการนิเทศภายในมาพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้สถานศึกษาจะมีการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องแต่ครูยังไม่สามารถนำความรู้ ทักษะมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนไม่เต็มตามศักยภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่อยู่ในเกณฑ์ที่พอใจ ด้วยสภาพการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงควรมีกระบวนการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ จึงควรมีการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (วิศรุตฯ คุณแสน และธีระเดช จิราชนทัต, 2568)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เพื่อต้องการทราบการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาในกลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาในกลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนที่เป็นระบบตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศ ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน การวางแผนการนิเทศเป็นขั้นตอนที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบท (Glickman et al., 2018) จากนั้นจึงมีการพัฒนาสื่อและเครื่องมือนิเทศ เช่น แบบสังเกตการสอน แบบสอบถาม หรือแผนพัฒนารายบุคคล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและสะท้อนผลการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติการนิเทศเป็นกระบวนการลงพื้นที่เพื่อให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด ซึ่งควรดำเนินการด้วยความเข้าใจในบริบทของผู้สอน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหาร (Sergiovanni & Starratt, 2014) ขณะที่การประเมินผลและรายงานผลนิเทศถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศในรอบถัดไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง การนิเทศภายในที่มีคุณภาพ จึงต้องเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมมีการวางแผนอย่างมีระบบ ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม และประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานนิเทศที่ดีควรครอบคลุมกระบวนการหลัก 5 ด้านอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนี้

ประการแรก คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของครู ผู้เรียน และบริบทของโรงเรียน เพื่อให้การนิเทศตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง การวิเคราะห์เชิงลึก ในขั้นตอนนี้จะช่วยระบุจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนรู้

ประการที่สอง คือ การวางแผนการนิเทศ ซึ่งใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันมาออกแบบแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ วิธีการ และระยะเวลาอย่างชัดเจน แผนการนิเทศที่ดีควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยน ได้ตามสถานการณ์ และต้องคำนึงถึงความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน (Glickman et al., 2018)

ถัดมาเป็น การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสนับสนุนที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน แบบสอบถาม หรือแผนพัฒนารายบุคคล จะช่วยสะท้อน ผลการดำเนินงานและเป็นข้อมูลในการพัฒนาได้อย่างแม่นยำ

การปฏิบัติการนิเทศ เป็นการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การนิเทศแบบให้คำปรึกษา การนิเทศแบบร่วมมือ หรือการนิเทศแบบสะท้อนผล ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและครู ความเข้าใจ ในบทบาทของกันและกัน และการเปิดพื้นที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนา (Sergiovanni & Starratt, 2014)

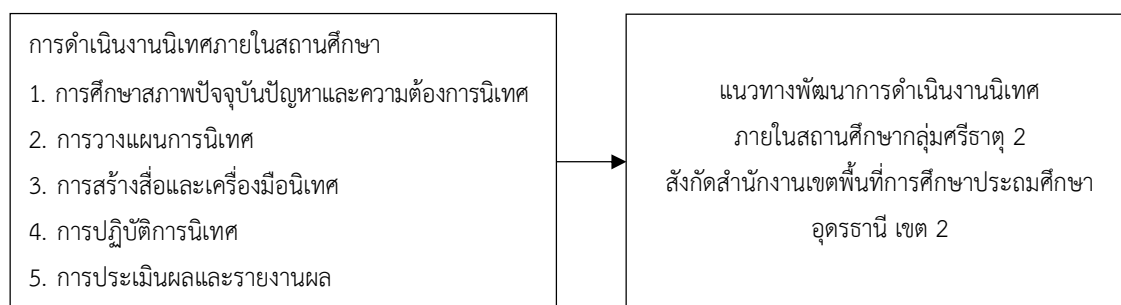
สุดท้าย คือ การประเมินผลและรายงานผล ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบความคืบหน้าและประสิทธิผล ของกระบวนการนิเทศ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาในรอบถัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังส่งเสริม ให้ระบบนิเทศภายในมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบตั้งแต่การศึกษา ปัญหา การวางแผน การพัฒนาเครื่องมือ การปฏิบัติ และการประเมินผล การดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านนี้จะช่วยให้การนิเทศ สามารถสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู และยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษามี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การสร้างสื่อและเครื่องมือ นิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ และ 5) การประเมินผลและรายงานผล มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระบบการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 และศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 14 แห่ง จำนวน 125 คน จำแนกเป็นครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 63 คน ครูชำนาญการ จำนวน 27 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 35 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 97 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลาก จำแนกได้ดังนี้ ครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 49 คน ครูชำนาญการ จำนวน 21 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 27 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุเคราะห์เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชธานี ส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2) ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการทำการวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ทั้ง 14 แห่ง ตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ได้รับกลับมา 97 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผู้วิจัยทำการศึกษาและนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

- 1) รวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์
- 2) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
- 3) วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ซึ่งคำถามจะเป็นสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์ในสถานศึกษาให้ครูเลือกตอบตามความคิดเห็นในข้อคำถาม โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้
 - 5 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 4) วิเคราะห์แบบสอบถามรายชื่อโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลผลตามแนวคิดของ Best & Khan (1998) ดังต่อไปนี้
 - ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
 - ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
 - ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
 - ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
 - ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 5) วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้ผลการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ด้าน	การดำเนินงานนิเทศภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
1	การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการนิเทศ	4.24	0.82	มาก
2	การวางแผนการนิเทศ	4.16	0.83	มาก
3	การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ	4.30	0.79	มาก
4	การปฏิบัติการนิเทศ	3.94	0.76	มาก
5	การประเมินผลและรายงานผล	3.97	0.74	มาก
ภาพรวม		4.12	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.79) รองลงมา คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการนิเทศ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.82) และการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.83) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติการนิเทศ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.76)

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกลุ่มสนทนากับตัวแทนครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำระบบการเก็บข้อมูลออนไลน์ที่ครูสามารถรายงานปัญหาและความต้องการได้ทันที และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน

2. ด้านการวางแผนการนิเทศ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยระบุผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการ และทรัพยากรที่ต้องใช้อย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาควรออกแบบแผนการนิเทศที่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรออกแบบแผนการนิเทศที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการแผนการนิเทศกับโครงการพัฒนาชุมชน

3. ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ คือ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศองค์กรที่เปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง และผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร พัฒนาเครื่องมือประเมินการสอนแบบ 360 องศา ผ่านระบบเสมือนจริง และสร้างเครื่องมือประเมินที่สามารถประมวลผลและให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลได้ทันที

4. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ คือ ผู้บริหารควรเตรียมเครื่องมือนิเทศโดยพัฒนาแบบสังเกตการสอน แบบประเมิน และแบบบันทึกต่าง ๆ และผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเน้นการทำงานเป็นรูปแบบ PDCA ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศการนิเทศที่เป็นมิตร ไม่กดดัน ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบตลอดปีการศึกษา และผู้บริหารควรนำระบบออนไลน์มาใช้ในการนิเทศและติดตามผล

5. ด้านการประเมินผลและรายงานผล คือ ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมการประเมินเชิงบวกเน้นการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การจับผิด และผู้บริหารควรนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา กำหนดแผนพัฒนารายบุคคลสำหรับครู ผู้บริหารควรสร้างรายงานสรุปแบบพลวัต (dynamic) ที่แสดงผลการพัฒนาแบบเรียลไทม์ (real-time) และผู้บริหารควรวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการนิเทศผ่านการเปรียบเทียบต้นทุนและผลลัพธ์

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม วางแผนอย่างเป็นระบบ สนับสนุนทรัพยากร พัฒนาคูคลากร สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจ และบูรณาการกับงานอื่น ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงาน

นิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความมุ่งมั่นและการให้ความสำคัญของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยมนพร เอกปัทมา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ ประสพการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า ทักษะหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัญญา ฤทธิธ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาสภาพการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน (2563) ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษา ในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายใน ของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ ลำเนา และคณะ (2565) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

2.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และผู้บริหาร สถานศึกษาจัดกลุ่มสนทนา (focus group) กับตัวแทนครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำระบบการเก็บ ข้อมูลออนไลน์ที่ครูสามารถรายงานปัญหาและความต้องการได้ทันที และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wallace et al. (2010) ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็น ที่มีต่อการนิเทศการจัดการเรียนการสอนและผู้ที่มีส่วนร่วมในการนิเทศ พบว่า การนิเทศก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล

2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยระบุผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการ และทรัพยากรที่ต้องใช้อย่างชัดเจน ผู้บริหาร สถานศึกษาควรออกแบบแผนการนิเทศที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรออกแบบแผนการนิเทศ ที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการแผนการนิเทศกับโครงการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ ลำเนา และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศ มีแนวทางการนิเทศภายใน คือ สถานศึกษานำข้อมูลจากการสำรวจปัญหาและความต้องการ มาวางแผนการดำเนินงานนิเทศภายในให้สอดคล้องกับบริบท และสถานการณ์ปัจจุบันโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม และขั้นตอนการปฏิบัติ การนิเทศภายใน

2.3 ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ผู้บริหารควรสร้าง บรรยากาศองค์การที่เปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง และผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร พัฒนาเครื่องมือประเมินการสอนแบบ 360 องศา ผ่านระบบเสมือนจริง และสร้างเครื่องมือ ประเมินที่สามารถประมวลผลและให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลได้ทันที สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ ลำเนา และคณะ (2565)

ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ มีแนวทางการนิเทศภายใน คือ สถานศึกษาจัดทำคู่มือและสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแต่ละกิจกรรมให้ครูทราบ โดยผ่านการประชุมหรือเอกสารและออกแบบเครื่องมือในการติดตามการนิเทศภายในที่มีคุณภาพใช้งานง่าย

2.4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ผู้บริหารควรเตรียมเครื่องมือ นิเทศโดยพัฒนาแบบสังเกตการสอน แบบประเมิน และแบบบันทึกต่าง ๆ และผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและ เน้นการทำงานเป็นรูปแบบ PDCA ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศการนิเทศที่เป็นมิตร ไม่กดดัน ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศ อย่างเป็นระบบตลอดปีการศึกษา และผู้บริหารควรนำระบบออนไลน์มาใช้ในการนิเทศและติดตามผล สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของโสภณ ลำเนา และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ คือ มีแนวทางการนิเทศภายใน คือ สถานศึกษามีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาปรับใช้ตามบริบทและสถานการณ์ ปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ และนำเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เช่น ใช้คลิปปิดโอ เข้ามาใช้เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

2.5 ด้านการประเมินผลและรายงานผล เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ผู้บริหารควรสร้าง วัฒนธรรมการประเมินเชิงบวกเน้นการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การจับผิด และผู้บริหารควรนำผลการประเมินไปใช้ ในการพัฒนา กำหนดแผนพัฒนารายบุคคลสำหรับครู ผู้บริหารควรสร้างรายงานสรุปแบบพลวัตที่แสดงผลการพัฒนาแบบเรียลไทม์ และผู้บริหารควรวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการนิเทศผ่านการเปรียบเทียบต้นทุนและผลลัพธ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉริยา ฤทธิธ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรมีการนำข้อมูลการนิเทศมาพัฒนา การเรียนการสอนร่วมกันเป็นทีม โดยมีการดำเนินการตามแผนและคู่มือการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ ลำเนา และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผลและการรายงาน มีแนวทางการนิเทศภายใน คือ สถานศึกษาดำเนินการ ประเมินผลการนิเทศ 3 ระยะ คือ ก่อนการปฏิบัติ ระหว่างการปฏิบัติ และหลังการปฏิบัติ โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมมีการสรุปผล และรายงาน ผลการนิเทศภายในให้ทุกฝ่ายทราบ และนำผลการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนาการนิเทศภายในครั้งต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. หลักการพื้นฐาน

ระบบนิเทศการศึกษาแบบบูรณาการ 4.0 ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผสมผสานระหว่างการนิเทศแบบดั้งเดิมกับ เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอนที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

2. องค์ประกอบหลักของระบบนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สภาพการณ์ ระบบฐานข้อมูลกลางที่อัปเดตแบบแพลตฟอร์มเรียลไทม์ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างสถานศึกษา เครื่องมือวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นอัตโนมัติ

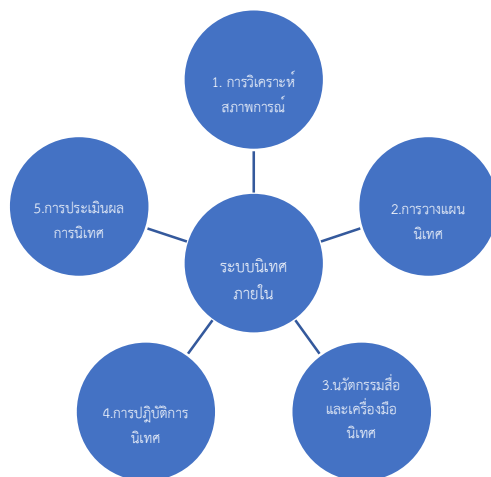
2.2 การวางแผนนิเทศ แผนนิเทศโมดูลาร์ที่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท การบูรณาการกับแผนพัฒนาชุมชนและ ท้องถิ่น มีระบบจัดการไทม์ไลน์ (timeline management system) สำหรับติดตามความก้าวหน้า

2.3 นวัตกรรมสื่อและเครื่องมือนิเทศ ความเป็นจริงเสมือน (วีอาร์) (Virtual Reality: VR) สำหรับการจำลอง สถานการณ์การสอน ระบบประเมิน 360 องศา เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้

2.4 การปฏิบัติการนิเทศ การนิเทศแบบไฮบริด (ผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์) แพลตฟอร์มการสอนแบบจุลภาค (microteaching platform) สำหรับการพัฒนาทักษะการสอน ระบบติดตามผลการปฏิบัติงานแบบต่อเนื่อง

2.5 การประเมินผล ในลักษณะแดชบอร์ดแสดงผลการพัฒนาแบบแฟ้มสะสมงานแบบเรียลไทม์ (real-time portfolio) ดิจิทัลสำหรับครูผู้สอน ระบบรายงานผลแบบเชิงโต้ตอบ (interactive)

จากองค์ประกอบหลักของระบบนิเทศภายในสถานศึกษา สามารถนำไปแสดงเป็นแผนภาพองค์ประกอบของระบบนิเทศ ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของระบบนิเทศ

3. แนวทางการประยุกต์ใช้ เริ่มต้นจากการนำร่องในโรงเรียนขนาดเล็กขยายผลสู่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ สร้างศูนย์นิเทศการศึกษาระดับเครือข่ายพัฒนาเป็นต้นแบบระดับประเทศ องค์ความรู้ใหม่นี้จะช่วยยกระดับการนิเทศการศึกษาให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดลำดับปัญหา และเรื่องปัญหาที่เป็นความจำเป็น หรือต้องการเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด โดยรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน วิเคราะห์ผลกระทบและความรุนแรงของปัญหา และประชุมระดมความคิด และผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล โดยจัดกลุ่มสนทนา (focus group) กับตัวแทนครูจากโรงเรียนต่าง ๆ

1.2 การวางแผนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาระบบการนิเทศ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จัดทำแผนปฏิบัติการ พัฒนาทีมนิเทศ และสร้างเครื่องมือและสื่อนิเทศ และการมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยระบุผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการ และทรัพยากรที่ต้องใช้อย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดลำดับปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการเร่งด่วนของกลุ่มศิษราต 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

2.2 ควรศึกษาและพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มศรีธาตุ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปวิพัทธ น้อมสูงเนิน. (2563). *สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี.
- ยมนพร เอกปัทมา. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- วิศรุตฯ คุณแสน และธีระเดช จิราธนทัต. (2568). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี*, 8(1), 141-159.
- โสภณ ลำเภา, มิตาภาณี พุ่มกล่อม และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(40), 225-234.
- อัจฉริยา ฤทธิธณ. (2563). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์ และอดุลย์ วังศรีคุณ. (2559). การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกลุ่ม 5 ขุนศึก. *วารสารครูพิบูล*, 3(1), 49-61.
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (1998). *Research in Education* (8th ed.). Chicago: Butler University, Emeritus, University of Illinois.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2018). *SuperVision and instructional leadership: A developmental approach* (10th ed.). Pearson.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (2014). *Supervision: A redefinition* (9th ed.). McGraw-Hill.
- Wallace, M. J. D., Wilcoxon, S. A., & Satcher, J. (2010). Productive and Nonproductive Counselor Supervision: Best and Worst Experiences of Supervisees. *Alabama Counseling Association Journal*, 35(2), 4-13.